

FOTO: BLOOMBERG

Fiscus heeft geen nieuwe bevoegdheden nodig om informatie van burgers af te dwingen

Mark Hendriks

Het FD van 13 september doet verslag van de bijeenkomst van de Vaste Kamercommissie voor Financiën op 12 september naar aanleiding van de Panama Papers. In die sessie schuiven twee belastingambtenaren van de zogeheten Coördinatiegroep Constructiebestrijding Belastingdienst (CCB) aan. Een gespecialiseerde groep die zich bezig houdt met het opsporen van fiscale constructies. De kern van de boodschap van de CCB is dat men ernstig gehinderd wordt in de aanpak van 'Panamaconstructies'. Veelal door fiscaal advocaten en adviseurs die volgens de CCB met allerlei verdragings tactieken proberen de Belastingdienst het werk zo moeilijk mogelijk te maken en informatie achter te houden. Omdat wettelijke bevoegdheden tekort zouden schieten staat de Belastingdienst vervolgens machteloos. De achterliggende smekbede is helder: politiek, geef ons meer bevoegdheden.

De Belastingdienst beschikt echter over meer dan voldoende wettelijke middelen om informatie af te dwingen. Tijdens de bijeenkomst is gesproken over de zogenoemde informatiebeschikking en de verdragende werking ervan. Die regeling biedt de belastingplichtige een bezwaar- en beroepsmogelijkheid tegen nodeeloos uitgebreide informatieverzoeken van de Belastingdienst. Het uitgangspunt van de wetgever is sympa-

thiek geweest. Voorheen zou een weigering informatie te verstrekken tot omkering en verzwaring van de bewijslast hebben geleid. Die sanctie grijpt diep in. Daarom heeft de wetgever de belastingplichtige de mogelijkheid gegeven in een vroeg stadium door de rechter te laten toetsen of een informatieverzoek terecht is of niet.

De fiscus is echter ongeduldig en de CCB lijkt er op voorhand van uit te gaan dat particulieren met afgezonderd vermogen altijd iets te verbergen hebben. Anders dan de CCB stelt, wordt de informatiebeschikking vaak niet afgewacht maar wordt via een kort geding bij de civiele rechter getracht informatie vroegtijdig bij de belastingplichtige los te wrikken. Dat is een mogelijkheid waarin de wet ook voorziet. En de Hoge Raad legt de Belastingdienst geen strobreed in de weg. Medewerking aan een verzoek om informatie mag volgens de Hoge Raad via een dwangsom worden bereikt. Die civiele weg kan ieder gewenst moment worden ingesteld door de fiscus.

Daarmee is de procedure van de informatiebeschikking tot een dode letter verworden. Rechtsbescherming of niet, als de fiscus wenst door te drukken en informatie wil is een informatiebeschikking volstrekt irrelevant. De CCB stelt in de bijeenkomst dat de resultaten van een kort geding 'tot nu toe niet om over naar huis te schrijven' zijn, maar dat kan naar het rijk der fabelen verwezen worden. Hetzelfde geldt voor de verdragende werking van de informatiebeschikking.

Burgers hebben in dit land rechtsbescherming, het recht om op te komen tegen besluiten en handelingen van overheidsorganen. Daaronder is begrepen het recht om jezelf niet te hoeven incrimineren. Een elementair en diepgeworteld beginsel, vervat in diverse mensenrechtenverdragen. Het is een feit dat we in Nederland opgezadeld zitten

met een duidelijk spanningsveld tussen de verplichting tot het verstrekken van informatie enerzijds en het recht om jezelf niet te belasten ('nemo tenetur') anderzijds. Zeker als de Belastingdienst de mogelijkheid heeft die verplichtingen fors kracht bij te zetten met een civiele dwangsom. De Hoge Raad heeft daarbij een weg gekozen die naar mijn overtuiging op gespannen voet staat met rechtspraak van het Europese Hof in Straatsburg. Een definitief oordeel uit Straatsburg over de Nederlandse verhoudingen is nog onderweg.

Op 18 mei 2016 heeft het kabinet zijn uitgebreide reactie geformuleerd op de Panama Papers. De meeste beweging van het kabinet is waar te nemen op het gebied van de regelgeving. Een klassiek Nederlandse reactie. Vooral de trustsector staat het nodige aan maatregelen te wachten. Maar dat is voor de CCB kennelijk nog niet genoeg. Er moet nog meer wetgeving komen.

Reageren?
Mail naar
opinie@fd.nl

Daar zit mijn grote zorg. De Belastingdienst beschikt over meer dan voldoende wettelijke middelen en zet die ook met grote regelmaat in. De verbetering en vastberadenheid waarmee dit gebeurt ervaar ik als fiscaal advocaat dagelijks in onze praktijk. Soms wordt bij onvoldoende medewerking aan een informatieverzoek — volgens de Belastingdienst althans — zelfs het strafrecht ingezet. Nog meer bevoegdheden zal de effectieve rechtsbescherming van belastingplichtigen weer verder uithollen zonder dat het naar mijn overtuiging de kennelijk beoogde effecten teweeg zal brengen.

Mark Hendriks is advocaat-belastingkundige en vennoot bij Jaegers & Soons advocaten.

Rechtsbescherming of niet, als de Belastingdienst wil doordrukken, is een informatiebeschikking voor de burger volstrekt irrelevant